

מבין משאבים 2296. כ"ד אדר תשפ"ג - 17 מרץ 2023

אני מאמין / שאול טשרניחובסקי

שחקי שחקי על החלומות,
זו אני החולם שח.
שחקי כי באדם אאמין,
כי עודני מאמין בר.

אאמינה גם בעתיד,
אף אם ירחק זה היום,
אך בוא יבוא - ישאו שלום,
אז וברכה לאום מלאום.

כי עוד נפשי דרור שואפת,
לא מכרתיה לעגל פז,
כי עוד אאמין באדם,
גם ברוחו, רוח עז.

ישוב יפרח אז גם עמי,
ובארץ יקום דור,
ברזל- כבליו יוסר מנו,
עין-בעין יראה אור.

רוחו ישליך כבלי-הבל,
ירוממו במתי-על:
לא ברעב ימות עובד,
דרור לנפש, פת-לדל.

יחיה, יאהב, יפעל, יעש,
דור בארץ אמנם חי,
לא בעתיד, בשמים -
חיי רוח לו אין די.

שחקי כי גם ברעות אאמין,
אאמין, כי עוד אמצא לב,
לב תקוותי גם תקוותיו,
יחוש אושר, יבין כאב.

אז שיר חדש ישיר משורה,
ליפי ונשגב לבו ער

מה בעלון:

תמצית קיצור קורות חייו של יאיר/ צומר וולקן
יאיר יקר/ תמר וולקן
המורה לכלכלה/ אייל בן טל
Gís / Yayir (גיס המטפל)
יאיר וולקן/ ראיינה טובה אבריאל
דברים שרציתי לומר ליאיר וולקן ז"ל/ יעקב צנבר
יאיר / מרגלית סיקרון
איילת לזכרו של יאיר וולקן / אייל שטיא
יאיר אשר הכרתיו טובה אבריאל

יאיר וולפון ז"ל

כ"ז בתמוז תרצ"א – ד' בטבת תשפ"ג

26.1.2023–12.7.1931

יהי לזכרו ברוך

תאצית קיצור קורות חייו fe יאיר

יאיר נולד בשנת 1931 בתל אביב להורים שמואל ולאה וולקן (סבא וסבתא שלי) שעלו מפולין. בגיל שלוש המשפחה עברה לשכונת בורוכוב שהיום נקראת גבעתיים. ליאיר שלושה אחים צעירים ממנו – אורי, עוזי ודני. עוזי ז"ל נפטר לפני הרבה שנים ודני ז"ל נפטר לפני כמה חודשים.

שמואל, אבא של יאיר, עבד בבניין ולאחר מכן כמנהל הקניות של גוש דן ב"ק-אופ". לאה עבדה בתור אחות בבית חולים.

יאיר למד בבית ספר היסודי בשכונה ליד הגבעה ובגיל שתים עשרה הצטרף לתנועת הנוער העובד, שהפכה למרכז חייו החברתיים, שם גם הדריך והיה במועצת הסניף. בתיכון הוא למד בבית ספר "תיכון חדש" שבתל אביב.

בגיל שבע עשרה הוא וחבריו החליטו להפסיק את הלימודים ולהצטרף לפלמ"ח. בסופו של דבר הם לא התקבלו לפלמ"ח, התחברו לקבוצה מקרית חיים, חולון ויגור ונשלחו לקיבוץ גינוסר שעל הכנרת להכשרה והכנה לחיי קיבוץ.

לאחר מלחמת השחרור יאיר התבקש להקים סניפים של הנוער העובד בירושלים וגר שם כשנה וחצי עד שחזר לגינוסר.

מגינסר הקבוצה נשלחה על ידי התנועה להקים קיבוץ בנגב, משאבי שדה. יאיר שימש כגזבר הקיבוץ בשנתיים הראשונות, שהיו שנים קשות כלכלית ללא הכנסות. את דליה (אמא שלי) הכיר עוד בגינוסר, אבל רק אז הפכו להיות חברים. הם התחתנו במשאבי שדה בשנת 1953. דליה ז"ל נפטרה לפני כשנה.

ב-1956 נולד הבן הבכור עומר (אני).

ב-1960 יאיר יצא עם המשפחה (אתנו) לשליחות בארגנטינה מטעם תנועת הנוער "הבונים דרור". זה היה מיד לאחר חטיפת אייכמן והיה קשה להיכנס לארגנטינה והמשפחה נתקעה באורוגוואי לכמה חודשים. נשארנו בארגנטינה למשך כארבע שנים.

כשחזרנו לארץ ולקיבוץ, דליה התחילה ללמוד באוניברסיטה ויאיר מונה לרכז את הלול.

ב-1967 יצא ללימודים באפעל ובאוניברסיטה.

אסף (אח שלי), הבן השני, נולד ב-1967.

לאחר לימודיו יאיר כיהן בתפקיד מזכיר קיבוץ משאבי שדה ולאחר מכן נשלח שוב לשליחות בארגנטינה. הפעם לרכז את כל תנועות הנוער הציוניות בדרום אמריקה. נשאר בארגנטינה עם דליה ואסף כשלוש שנים.

לאחר חזרתו, יאיר התחיל ללמד כלכלה, סוציולוגיה ואזרחות בבית הספר אשל הנשיא. מכאן, לאחר כהונה של שנתיים בתור מרכז המשק במשאבי שדה, יצא יאיר לנהל את "איגוד משקי עופות" בתל אביב. יאיר נשא בתפקיד הזה שש שנים ובשנים אלה גר במהלך השבוע בתל אביב.

לאחר מכן כיהן שוב קדנציה בתפקיד גזבר ואז מונה לנהל את מפעל "שגיב" של משאבי שדה. תפקיד שנמשך שלוש שנים.

בעקבות קשיים ב"איגוד משקי העופות" יאיר התבקש לחזור ולנהל אותו, על מנת לחלץ אותו מקשייו, אבל ללא הועיל והאיגוד נסגר.

לפני שיצא לפנסיה יאיר כיהן עוד כשנתיים בתפקיד גזבר בקיבוץ. גם בזמן הפנסיה היה עסוק בוועדות השונות בקיבוץ.

נפטר בגיל 91. השאיר שני בנים, ארבעה נכדים: עדי, נדב, רותם ואמיר ושני נינים: סתיו ועמית.

יאיר יקר,

בשיחה האחרונה שלנו שאלתי אותך כתמיד לשלומך ואיך אתה מרגיש. אמרת שאתה מרגיש שאתה הולך ונחלש, שאין לך כוח עוד לחיות, שאתה רוצה כבר למות, שנמאס לך. אמרתי שאני מבינה, שזה באמת מאד קשה ככה לחיות. הייתה שתיקה קלה.

לאחריה, שאלתי בזהירות ועדיין, יש משהו שעדיין גורם לך איזושהי הנאה? ענית כן. הנכדים, הנינים, הבנים, המשפחה, כולם, במיוחד סתיו ועמית. רגע של אושר עבר ביננו. וככה הרגשנו בנוכחותך לאורך השנים כאבא, כסבא. סוג מיוחד של רגישות הייתה טבועה בך, בהירות וחדות מחשבה נדירה, איש שיחה מעניין ומלא גם אם ממעט במילים, נאמן למשפחה ולערכים החברתיים שייצגת בדמותך בעולם שחלקים ממנו הולכים ונעלמים. דמותך, נוכחותך, הערכים שבך והאהבה אליך ימשיכו ללוות אותנו ולהיות בתוכנו. יהי זכרך ברוך.

תמר וולקן

המורה לכלכלה

בין הדברים שיאיר עשה בחייו הוא היה גם מורה לכלכלה באשל הנשיא ואני זכיתי להיות בכיתה שבה הוא לימד. באופן לא מוסבר אני זוכר עד היום מושגים ומונחים ששמעתי מפיו לפני כ- 35 שנים והידע הלא מאד עמוק שלי בתחום זה מבוסס ברובו על השיעורים ששמעתי מפיו.

יאיר לא היה מורה במובן המקובל ולא סיגל לעצמו גינונים שמאפיינים איש הוראה. לא באמת עניינו אותו תורות פדגוגיות והתעסקות מעייפת במשמעת והוא בא ללמד כי זה מה שהיה צריך לעשות באותה תקופה, עד שעבר לעשות משהו אחר בתחום המשקי. אבל בכיתה התרחש משהו שזכור לי כמופלא כי פתאום היה שיעור בכיתה שבאמת הצליח לעניין אותי מבין כל הנושאים המשמימים שכתלמיד תיכון נאלצתי ללמוד בדרך לתעודת הבגרות. יאיר פשוט דיבר על נושאים שמעניינים אותו וידע להנגיש אותם בשפה ישירה ובהירה וכמו שילד קטן יודע להבחין בין צעצוע מפלסטיק לכלי עבודה אמיתי מארגז הכלים של אביו כך חוויתי גם אני את הפער בין חומרי הלימוד המפוהקים והמותאמים לתלמידי התיכון, לבין השיעור בכלכלה שהביא אלינו את העולם האמיתי והסביר את המציאות כמו שמסבירים אותה לאנשים בוגרים. וכאמור, הפלא הזה הוא שגורם לכך שעדיין, למרות השנים הרבות מאז, זכורים לי דברים רבים שיאיר דיבר עליהם ועד היום כאשר נושא כלכלי כלשהו נדון באחד מכלי התקשורת, הכלים הבסיסיים להבנתו הם אלו שיאיר צייד אותי אז בכיתה י"ב באשל הנשיא.

היום כבר לא מלמדים כלכלה באשל הנשיא וכמורה באותו ביה"ס אני מוצא עצמי לא פעם מתאמץ למשוך את ליבם של התלמידים ולעניין אותם במשהו אחר ממה שמופיע באותו רגע על צג הטלפון שלהם. כמורה, הייתי רוצה לגייס לעצמי את הרגע ההוא שבו יאיר היה נכנס לכיתה והתלמידים היו פשוט מקשיבים לו בעניין.

גלעד בן טל

Yayir

4 years i was working with Yayir. It is a different experience. I liked him very much. When he died before 1 hour his mind was very clear and understand everything it's amazing.

May his soul rest in peace.

Gis

דברים שרציתי לומר ליאיר וולקן ז"ל

יאיר ידידי, דרכנו נפגשו בכמה נקודות חשובות בחיים שלי. למרות שלפי הגיל, יכולת להיות אבא שלי, הפגישות בינינו תמיד התאפיינו בשיח של כבוד הדדי, הקשבה חברית ודיונים פוריים. הערכתי מאוד את הגישה שלך והיחס שלך כלפי. המפגש הראשון שזכור לי, היה בהתלבטויות שלנו לצאת לשליחות לדרום אמריקה. בעזרת ניסיוןך הרב בתחום ועבודתך בוועדת חו"ל בתנועה הקיבוצית, המלצת לנו לצאת לשליחות ואנחנו אימצנו את המלצתך. שליחות שבסופו של דבר לא יצאה לפועל, לצערנו. המפגש המשמעותי השני, היה בשנת 1990 עת התחלפנו בניהול המפעל. להבדיל ממה שהיה נהוג בקיבוץ עד אז, בצענו במפעל הצבעה מקדימה לשלושה חברים ראויים למלא את התפקיד. אתה נבחרת ברוב קולות וכך גם המלצתי לקיבוץ. אתה נבחרת לקדנצית ניהול המפעל, ביצענו חפיפה מסודרת בה שיתפנו אחד את השני בעתידו של המפעל. קיבלת את המפתחות לענף המשמעותי ביותר בקיבוץ, שסמך עליך ובטח ביכולות שלך להוביל. גאוותך הגדולה הייתה באולם הייצור החדש, שנבנה בתקופתך כמנכ"ל. כמו כן, הקמת את מועצת המנהלים שליוותה וממשיכה ללוות את המפעל לאורך השנים. בסיום הקדנציה שלך, כמקובל, החלפתי אותך בתפקיד. חזרתי לניהול והמשכנו לשתף פעולה - אתה נשארת פעיל במועצת המנהלים של המפעל וכגזבר הקיבוץ. בנוסף המשכת שנים רבות לעבוד ולתת את תרומתך במחלקת הרכבה. שיתוף הפעולה האחרון והחשוב שלנו היה בקרן מילואים. אתה הובלת שנים רבות את הפעילות בתחום. דאגת מאוד לעתיד הכלכלי של הקיבוץ, לעתידם הכלכלי של החברים. תשומת לב ומחשבה הקדשת לחברים הוותיקים, להבטיח את ביתם ואיכות חייהם גם לעת זקנה. התקופה אחרונה הייתה קשה. אך גם כשהגוף נחלש, הראש נשאר צלול וחד. הקפדנו להיפגש אחת לתקופה, לשיחה על המתרחש בקיבוץ. בפגישות הללו תמיד התרשמתי מהרצון שלך לשמוע, להתעדכן ולהיות שותף בתחום החברתי והכלכלי של הקיבוץ. יאיר, חשוב להגיד לך תודה על תרומתך, לי אישית ולקיבוץ בכלל לאורך השנים. אזכור אותך תמיד. יהיה זכרך ברוך יעקב ענבר

יאיר וולקין

ראיון N - 14.4.2007

באנו משכונת בורוכוב לנחשולים ואח"כ לגינוסר.
רצינו התיישבות ליד הכנרת. חברים עבדו בדייג ואהבו את הכנרת.
לא רצינו איחוד עם בוגרים. כלומר עם אנשי חלוצה ולכן חשבנו אם כבר לנגב.
בלחץ התנועה נלך לרעים ונקים במו ידינו ישוב מהתחלה.
בגינוסר אספנו כסף בעבודה נוספת כדי לצבור רכוש קנינו אוטו משאית "מק"
ומוסיה (עמוס שגב) עבד עליה בעבודות חוץ.
אחרי שראינו אדמות טובות בנחשולים ובגינוסר, נבהלתי מהשטח במשאבים לא
היה כלום רק אבנים.
בסה"כ קבלנו את דין התנועה.

מאבקים קשים היו על השם. איך נקרא לישוב החדש, משהו שיבטא גם אותנו
העיקר להבליט שזה קיבוץ חדש לא משאבים של אנשי חלוצה.

ראיון נוסף עם יאיר וולקין 27.11.2019

הייתי הגזבר הראשון במשאבי שדה. קיבלנו כסף מהסוכנות ומקרן קיימת עבור
המשתלה של האשלים והאקליפטוסים. קצת כסף קבלנו מתנובה עבור תוצרת
שמכרנו: ירקות, ביצים וחלב.

למדתי בקורס מרכזי משק יחד עם חגי זכאי. בשנות ה-60 הייתי בשליחות
בארגנטינה למשך 3 שנים.

כשחזרתי, רות זריז שכנעה אותי ללמד יחד איתה באשל הנשיא. הייתי מורה
לכלכלה וסוציולוגיה 3 שנים.

אשל הנשיא בקשו ממני לנהל את המקום וסרבתי.

אחרי אשל הנשיא הייתי מרכז משק בקיבוץ במשך שנתיים.

בזמן כהונתי החלפתי את הפרדס שהיה ברשותינו. ובתמורה קיבלנו שטחים
בגבולות, חצי מיליון קוב מים וכסף לרשת שטחים בגבולות. ועוד קבלנו רשת
מים לאלף דונם בפלחה.

נפטרו מהפרדס בגלל הלחץ שהפעילו נגדנו נגד עבודה שכירה. הפרדס דרש הרבה ידיים עובדות.

ריכוז משק היתה התקופה הכי טובה שהיתה לי. הרגשתי שאני עושה מעל ומעבר.

בשנות ה-70 יצאנו לשליחות שניה. אני הייתי אחראי על כל המגזר הדרום אמריקאי: ארגנטינה, אורוגוואי, צ'ילה וברזיל. 3 שנים נמשכה השליחות.

בין התפקידים מלאתי, ניהלתי את ארגון משקי עופות. התקופה הכי טובה של האגוד.

אחרי האגוד הייתי מנהל מפעל שגיב.

בתקופה שלי בנו את המבנה החדש. שנתיים נהלתי.

לקחו אותי להציל את המצב באגוד משקי עופות ולא הצלחתי. למעשה האגוד התפרק ביוזמתי.

שוב קראו לי להיות גזבר (אחרי מוני) ואז התחילו לדבר איתי על קרן מילואים.

אנחנו היינו הראשונים. זה היה הבסיס לפנסיה.

במשך כל שנותי הייתי גם בדו שנתי באפעל. קראו לי להיות מזכיר, כי רמי שי התפטר.

ואני הפסקתי את לימודי 3 חודשים לפני הזמן.

ראיינה טובה אבריאל

תודה לך יאיר

תמיד דיברת איתי בגובה העיניים.

קלטת אותי במשאבי שדה כעתליה ולא כאשתו של בני.

קיבלת אותי כמו שאני, ותמיד נתת לי הרגשה של מקובלת, מכובדת ורצויה.

עזרת לי בתור מרכז משק, כשהייתי צריכה עזרה פיזית בעבודתי כאחראית על מחסן

הביצים. סמכת עלי למרות הניסיון המועט בעבודה זו. היה לי נעים להקשיב ולשוחח

איתך. היית חכם, נעים הליכות ונושא להערכה והשראה.

יהיה זכרך ברוך, תנוח בשלום.

עתליה סודרי

יאיר

לראשונה פגשתי את יאיר כשבא לביקור בסניף הנוער העובד בקטמון, במסגרת שליחותו בנוער העובד. הוא היה עם דליה ושניהם היו צעירים ויפים. אז שמעתי לראשונה שהם חברי קיבוץ משאבים (לימים נקרא משאבי שדה לזכר יצחק שדה).

שנתיים מאוחר יותר, כשהגענו לקיבוץ במסגרת גרעין צי"פ, יצא לי לעבוד במטבח ובחדר האוכל. יאיר היה מגיע בימי שישי (עדיין היה בתנועה וכל השבוע לא היה במשק). לעיתים קרובות היה בשישי בערב תורן, תמיד עבד עם חיוך ורצון טוב. בחדר האוכל לא הייתה הגשה עצמית ולא היה מדיח כלים. יאיר, כמו יתר התורנים, היה מגיש לשולחן את המנות, מסביר פנים, ומחייך. הוא עשה את כל העבודות, כולל חיסול שולחנות, ושטיפת כלים ברוח טובה.

כשמשולם עבד כמדריך בתנועת הנוער העובד בחולון והיה מגיע רק בימי שישי למשק, פעמים רבות היה הולך בשבת ליאיר להתייעץ בנושאים הנוגעים להדרכה. היה ביני ליאיר קשר של ידידות, הוא תמיד קרא לי מרגה.

באסיפות אהבתי לשמוע אותו, הוא דאג לכלל, והקיבוץ היה בראש מעייניו.

הייתי מבקרת אצל יאיר ודליה מידי פעם, גם כאשר נחלשו. ראיתי בביקורי עד כמה יאיר כאב את כאבה של דליה וכמה דאג לה ותמיד כשהלכתי הזמין אותי לבקר שוב.

הוא התעניין במה שקורה בקיבוץ, במצב הכללי וכמובן בשלום החברים. הוא היה מעודכן בחדשות בארץ ובעולם.

בשנה האחרונה, כאשר התעניינתי בשלומי, תמיד היה עונה שהכל כואב לו, ואני הייתי אומרת לו כל הזמן "הראש שלך צלול והזיכרון שלך מצוי".

בתקופות שחש טוב יותר, היה מבקש מגיס המטפל שלו, שיביא אותו אלינו לביקור, הם היו מגיעים בקלנועית, היינו יושבים במרפסת ומשוחחים על עניינים שונים.

כאשר נחלש פסקו הביקורים שלו ואני הגעתי לבקרו מדי פעם. הקול שלו היה ממש חלש והיה לי קשה לשמוע אותו.

שבוע לפני לכתו ביקרתי אותו, הוא היה חלש אך למרות זאת עדיין עשה תרגילים, כמו לקום מהכורסא ולשבת, או לצעוד מעט ולשבת שוב. כשראיתי זאת קיוויתי שאולי מצבו משתפר. לצערי אחרי שבוע המצב התדרדר ויאיר נפטר.

עומר ואסף משתתפת בצערכם, זכיתם באבא נהדר.

אהבתי לבקר את יאיר והוא יחסר לי מאוד.

מרגלית סיקרון

חילופי זכרון של יאיר וולקן

במהלך חיינו בקיבוץ, במשך קרוב ל-30 שנה, יצא לי לפגוש במסגרת תפקידי בקיבוץ את החברים הותיקים יוחנן זריז, יואי זיו, משה חקלאי, אבישי אלון, רמי שי ויאיר וולקן, זיכרונם לברכה, וגם את חגי זכאי יבדל לחיים ארוכים (מתנצל מראש באם שכחתי מישהו).

ואני חייב לומר במלוא הכנות שמשאבי שדה התברכה בחבורה של וותיקי הקיבוץ, בעלי מחויבות רבה לקיבוץ, יכולת אינטלקטואלית גבוהה מאד, הלוואי על הרבה חברות וגם במוסדות להשכלה גבוהה בארץ.....

למרבה הפלא "נתקלתי" ביאיר וולקן לראשונה לא במסגרת תפקידי בקיבוץ, אלא עם פנייתו אלינו, כאחראי על הנעורים, לאמץ את מזל אבוטבול (כיום פרגיון), שאימוצה ע"י משפחה אחרת בקיבוץ לא צלח. "באם לא תאמצו אותה, תאלץ מזל לחזור למשפחתה במצפה רמון" אמר ולא יסף. הסכמנו לאמצה ולעולם לא נשכח את הברכה והטובה שצמחה לנו ולה מאימוץ זה.

לאחר מכן יצא לי במסגרת תפקידי כמרכז משק להתייעץ רבות עם יאיר, שהיה מנכ"ל האיגוד, בנושא המדגרה והלול בקיבוץ, וגם כשהיינו יחד חברים במזכירות. יאיר וולקן היה מנטש ועזר לי רבות במסגרת תפקידי בקיבוץ ועל כך, ועוד, רוב תודות. יהי זכרו ברוך.

גיזי (משה) שגיא

יאיר אשר הכרתי

יאיר למד כלכלה באוניברסיטת תל אביב לפני 55 שנה. חגי אבריאלי כראש המועצה רמת נגב, למד גם הוא במכון התקנים באותו הזמן. בשובם מיום לימודים, הרבו לנסוע במשותף

ברכב המועצה. הנסיעה המשותפת נתנה להם זמן לשוחח על בעיות הכלכליות של

הקיבוץ, וחשיבה על איך הופכים את הישוב ליותר רווחי פורח וכלכלי (ניסיתי לדלות מיאיר סיפורים על הנסיעות האלו אך קולו כבר היה חלש ונשמע בקושי).

יאיר עד יומו האחרון דאג למצבו הכלכלי של הקיבוץ, ביקש לקבל סיכומים ודוחות ממרכז המשק. וממני בקש לשמוע על האסיפות בהם דנו על סיכומי השנה מפי רואה החשבון.

הקיבוץ בראשיתו, אדמה בתולית, בשטח מדינה שזה עתה קמה. היד הייתה מושטת לעזרה ורעיונות זרמו בלי סוף. הקיבוצים והקבוצות היו מקור לגאווה. הסוכנות היהודית הזרימה כספים להתיישבות הצעירה, הציעו לנו לקבל את השטחים שכיום נמצא בהם הישוב ביר הדאג', או המחצבות מדרום לקיבוץ. הצעות אלו לא התקבלו, כי היו בינו

כאלה שחששו שהרחבת העסקים תחייב לעבור לעבודה שכירה וזה היה בניגוד לאמונתו, אי הרצון לנצל את הזולת היה נר לרגלנו. השטחים הסובבים אותנו שהם בעיקר ואדיות רוויות אבנים לא הקלו עלינו. להזכירכם את המקום קבעו מסגרים ומורה. היתרון היחידי הוא הכביש הראשי. יאיר שהיה בין שאר תפקידו רכז משק, גזבר, מנהל מפעל, חיפש דרכים להטיב את המצב הכלכלי. החליף את הפרדס שהיה ברשותנו ודרש עבודת ידים רבה במכסות מים ושטחים ראויים לעיבוד. הוא היה בין הראשונים בתנועה הקיבוצית שדאג לוותיקים ויצר עבורנו את קרן הפנסיה ועבור הקיבוץ את קרן המילואים. יאיר כאיש כלכלה וכאדם יחסר לי מאד. טובה אבריאל

